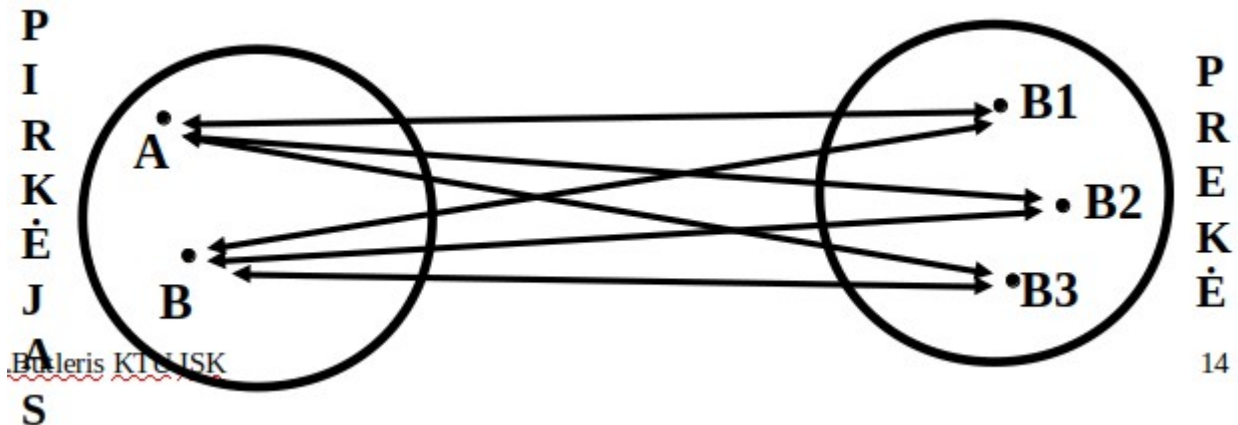

Esybė egzempliorius – konkretus objektų aibės elementas (pvz.: Darbuotojas Jonas)

Homonimai – egzempliorių aibės. (Šitus jau reikia atvaizduoti ER modelyje pasinaudojant paplitimo diagrama)

Dekartinė sandauga – Kaip 2 esybių egzemplioriai jungiasi kiekvienas su kiekvienu.

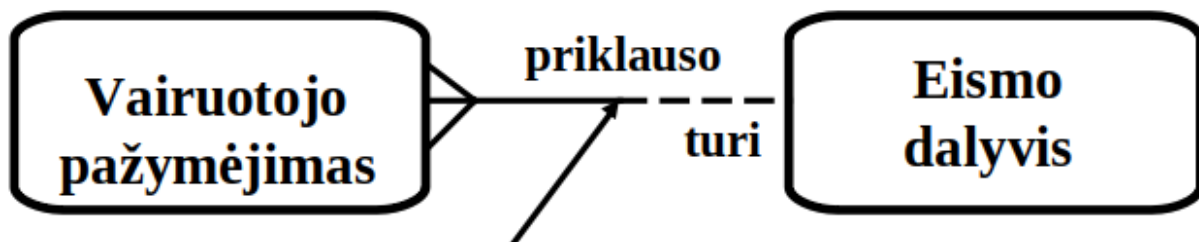
Funkcinis ryšys – 1:1 esybių santykis

Nefunkcinis ryšys – daug:daug esybių santykis

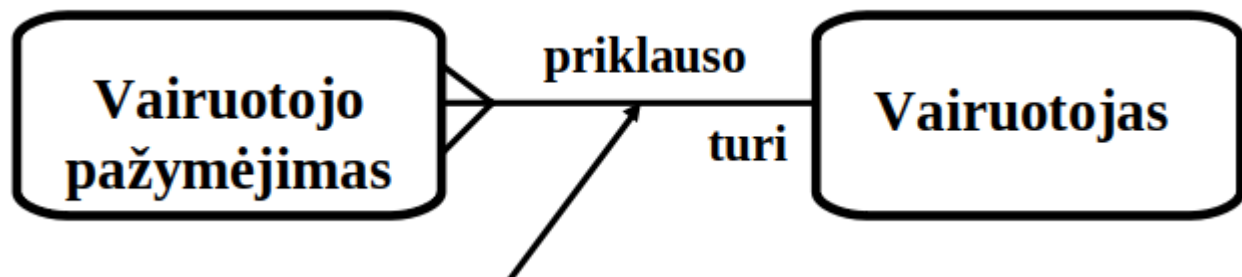
Simetriniai ryšiai – 1:1 arba M:N

Asimetriniai ryšiai – 1:M arba M:1

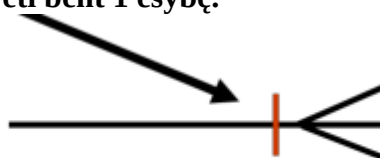
Neprivalomas ryšys (Eismo dalyvis turi 0 arba daugiau pažymėjimų)

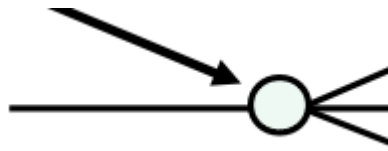
Privalomas ryšys (Vairuotojas turi 1 arba daugiau pažymėjimų)

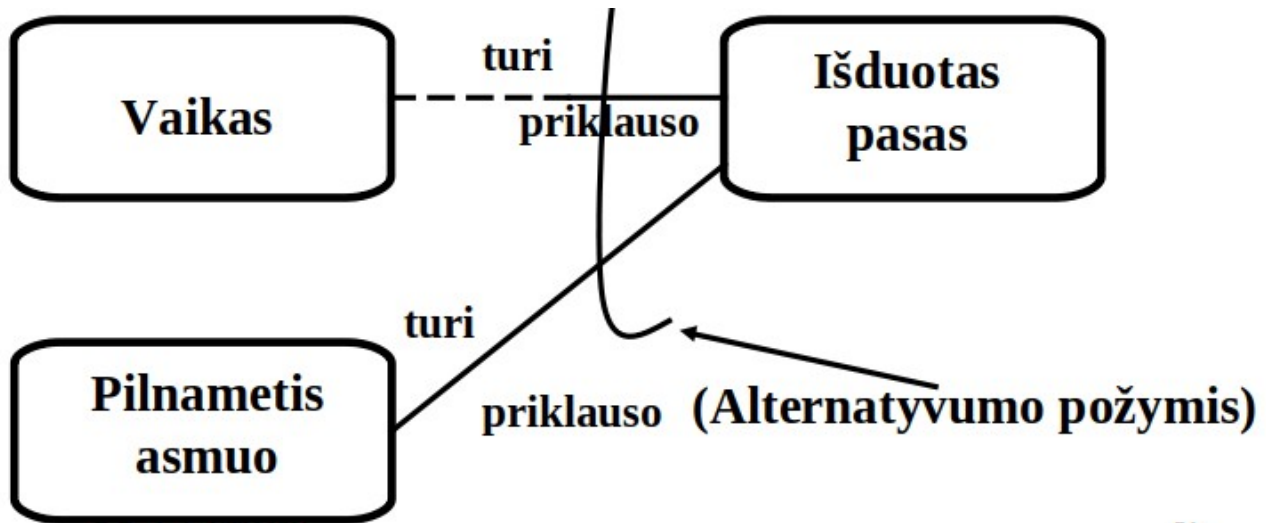
Kairėje esanti esybė privalo turėti bent 1 esybę.

Kairėje esanti esybė neprivalo turėti kitos esybės

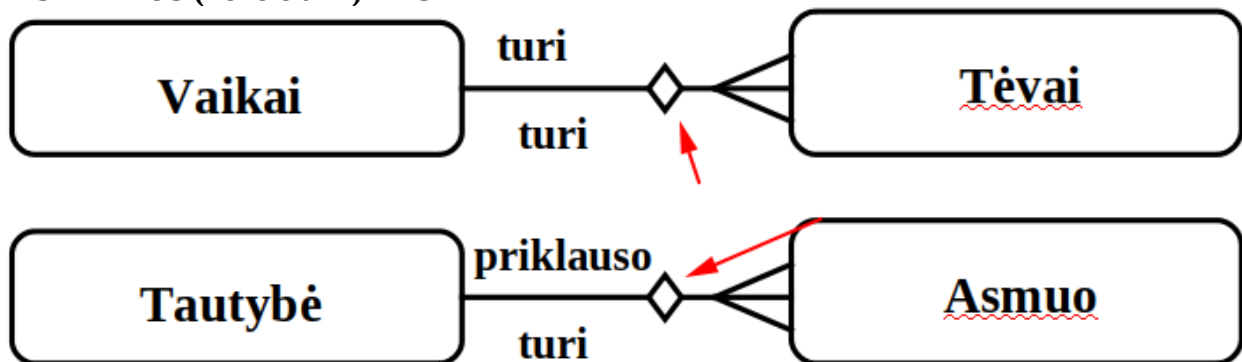
ORACLE CASE metodas
(Arba į vieną pusę arba į kitą pusę)

R. Butleris KTU ISK

31

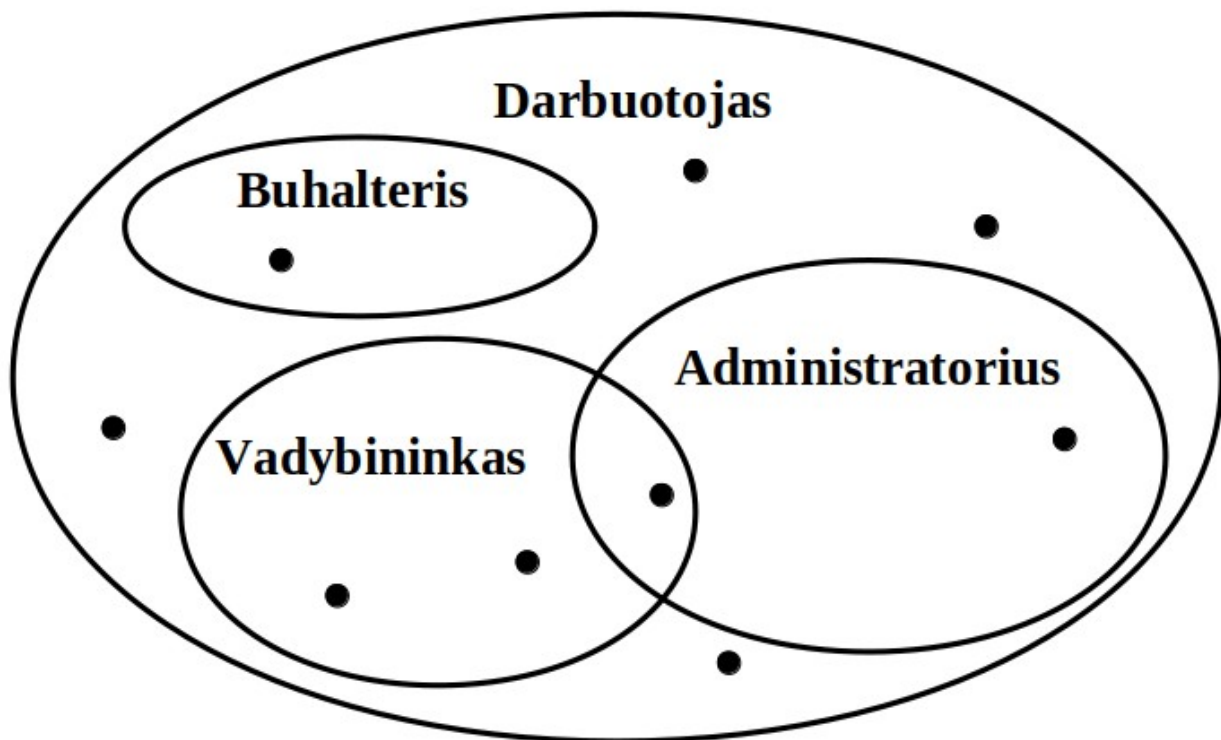
NESLANKŪS (nekeičiami) RYŠIAI

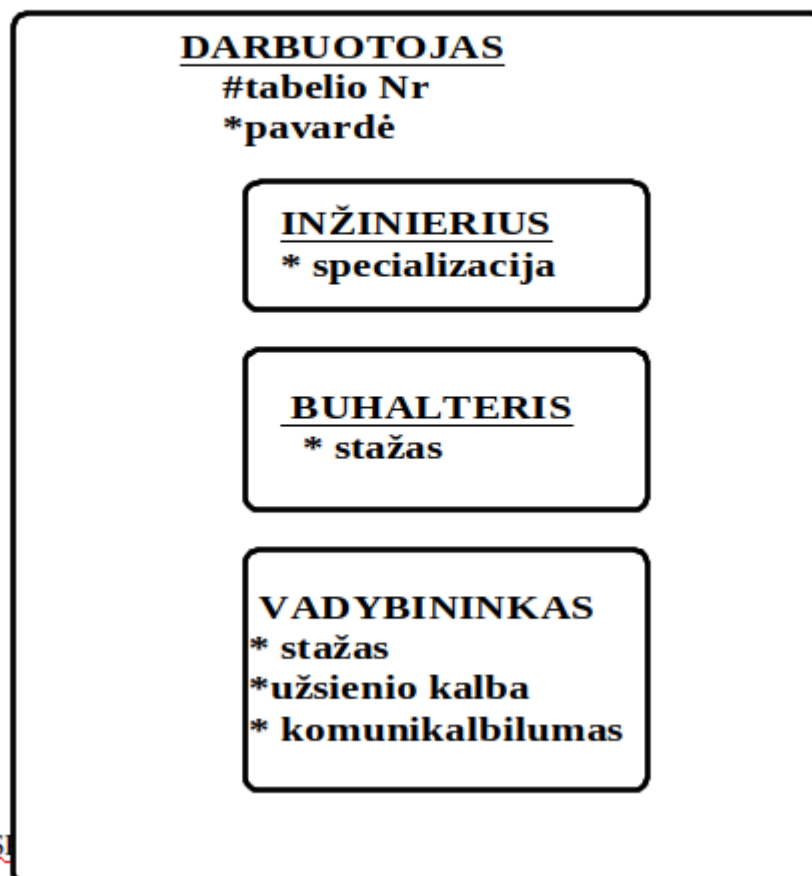
Esybė-atributas - tiesiog enumeratorius.

Apibendrinimo hierarchija – kažkoks dalykas kaip paveldėjimas programavime. Tarkim turi DARBUOTOJĄ ir jų gali būti daug, VALYTOJAS, DIREKTORIUS, PROGRAMUOTOJAS ir etc.

APIBENDRINIMO HIERARCHIJA

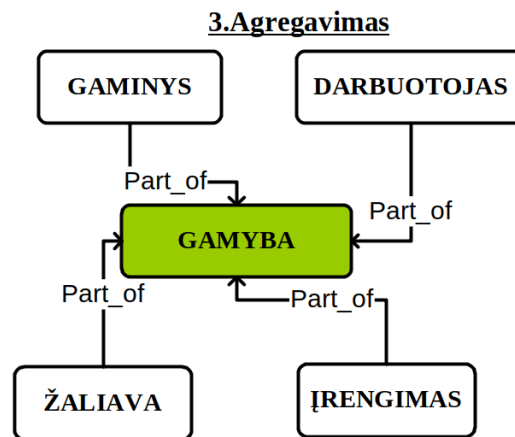
APIBENDRINIMO HIERARCHIJOS ŽYMĖJIMAS DIAGRAMOSE

Kuriant **ER** modelį yra naudojamos trys abstrahavimo operacijos.

Abstrahavimas – apskritai reiškia operaciją su kuria mažiname tam tikros grupės savybių kiekį, taip mažindami sudėtingumą.

- **Klasifikavimas** – Kaip grupuojame panašius objektus į vieną
- **Apibendrinimas** – Tam tikros esybės apibendrinamos kaip viena. Tarkim **lėktuvas, mašina** galime apibendrinti kaip **transporto priemonė**.
- **Agregavimas** – Kaip daug skirtingų objektų sudaro vieną. Tarkim darbuotojai, žaliavos yra **PART_OF** GAMYBA proceso.

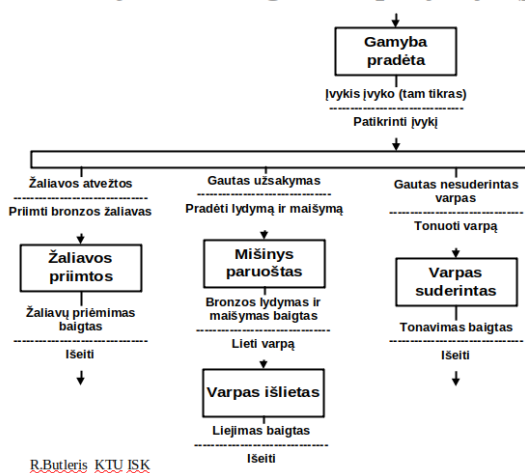
BŪSENŲ KAITOS DIAGRAMOS (BKD)

susideda iš:

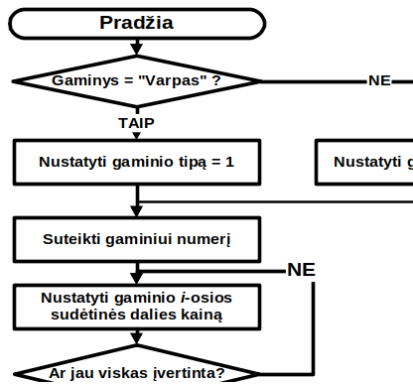
- **būsenų** – stačiakampis su kažkoku tekstu (būsena)
- **būsenų kaitos** – žymėjimas lankų tarp skirtingų būsenų (tai reiškia kaitą)
- **sąlygos/veiksmo žymės** – virš lanko esantis tekstas nurodantis kokiai sąlygai esant keičiasi būsena.

Būsenų kaitos diagrama

Būsenų kaitos diagramos pavyzdys (į)

Srautų diagrama (flowchart)

Strukturizuota kalba (Structured English)
Gaminio perdavimas

IF Gaminys = "Varpas" THEN

Nustatyti gaminio tipą = 1

ELSE

Nustatyti gaminio tipą = 0

Suteikti gaminiui numerį

WHILE Yra neįvertintų gaminio sudėtinių dalių

DO

Nustatyti *i*-osios sudėtinės dalies kainą

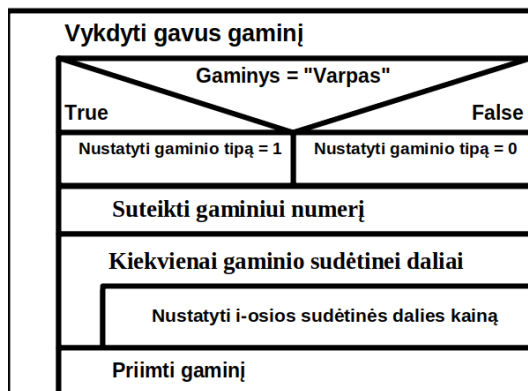
Priimti gaminį

Veiksmų diagrama (Action diagram)

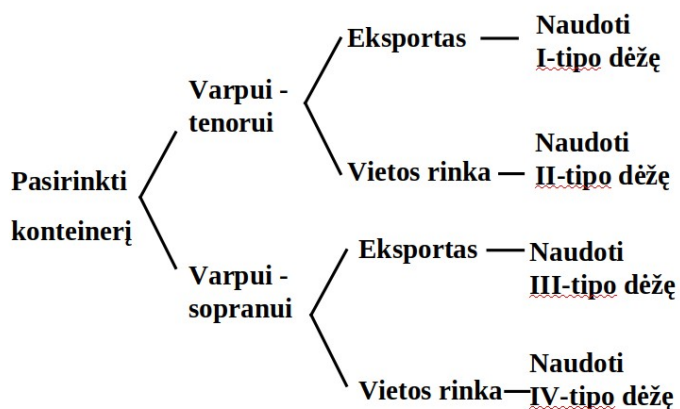
Nassi-Schneiderman

Nassi-Schneiderman struktūrograma

Sprendimų medis

Sprendimų medis

R. Butleris KTU ISK

25

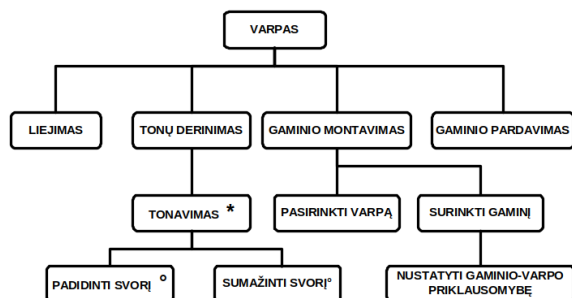
Sprendimų lentelė

Sprendimų lentelė

Varpas – tenoras	T	T	F	F
Eksportas	T	F	T	F
Naudoti I-tipo dėžę	X			
Naudoti II-tipo dėžę		X		
Naudoti III-tipo dėžę			X	
Naudoti IV-tipo dėžę				X

Esybės gyvavimo istorijos diagrama

Esybės gyvavimo istorijos (ciklo) diagrama

Valstybė rekomenduoja IS kūrima skaidyti į du etapus:

- sistemos specifikuojimas
- sistemos realizavimas

Jeigu kuriama sistema yra valstybėje, tai pirmojo etapo pabaiga yra tada, kada ji atsiduria **valstybinį registrų ir IS sistemų sąrašą**.

Sistemos eksplotavimo stadija:

- Siekiama įgyvendinti kažkokį iškeltą tikslą
- Užtikrinti, kad veikimas atitiktų taip kaip buvo specifikuota (projektuota)
- Modifikuoti IS sistemą taip, kad anksčiau sukurtas funkcionalumas toliau būtų naudojamas.

Ką daryti jeigu valstybinėje sistemoje reikia atlikti pakeitimų?

- Nauji pakeitimai specifikuojami pagal kažkokį numatyta blanką. (*Aprašu ir Valstybės informacinės sistemos techninio aprašymo (specifikacijos) rengimo reikalavimų, nurodytų Metodikos 4 priede, 17 punktu.*)

Kaip užtikrinama sauga, kokybė ir etc.?

- Valstybė daro auditus.

Sistemos modernizavimo stadija:

- Įvertinti modernizavimo tikslus (kam to reikia?)
- Papildyti naujais featurais sistemą bei dokumentaciją
- Specifikuoti visus naujus featurus
- Suplanuoti bei įgyvendinti

Modernizavimo etapai:

- **Sprendimo priėmimas** – analizuojami teisės aktai, ar galima taip daryti. Tikrinama ar viršysim biudžetą ar neviršysim, tikrinam finansavimo šaltinius ir etc. Šio etapo pabaiga laikoma kaip pasirašytas teisės aktas įrašomas į registrų centrą.
- **Projekto parengimas (dokumentacija)** – etapas laikomas baigtu kaip yra pilnai specifikuotas tam tikras featuras.
- **Projekto realizavimas** – tiesiog kuriamas projektas. Pabaiga yra tada kada į registrų centrą padaromas įrašas.

Sistemos likvidavimo stadija – suplanuoja kas bus atsakingas už likvidavimą ir t.t.

- **Sprendimo priėmimas** – analizuojami įvairūs pasikeitę įstatymai ir t.t. Pabaiga yra tada kada į registrą įrašomas įrašas.
- **Likvidavimo vykdymas** – Susitariama dėl dokumentų galiojimo pabaigos, informuojami visi IS naudotojai, duomenys perduodami kitoms valstybės sistemoms, archyvuojami arba sunaikinami. Pabaiga yra tada kada įtakingi žmonės pasirašo kažkokį dokumentą.

Valstybinių sistemų kūrimo būdai

- **Nuoseklus (waterfall)** – detali analizė, projektavimas, konstravimas, integravimas, testavimas, diegimas.
- **Modulinis (modular)** – išskaidoma į skirtingas posistemas ir tas posistemas galima naudoti kaip tam tikrą vienetą. Pats kūrimo procesas yra nuoseklus.
- **Iteracinis-inkrementinis (agile)** – išskaidoma į prieaugius (sprintus) ir taip kuriamas produktas.

Galimybių studijos rengimo reikalavimai

- Analizuojami aplinkos veiksniai (politiniai, ekonominiai teisiniai)
- Daroma rinkos analizė, ieškoma ar jau yra tokio tipo sukurtų projektų
- Aprašomi pliusai, minusai

Valstybinės informacinės sistemos techninis aprašymas

1. Dokumentų sąrašas
2. Sąvokos ir sutrumpinimai
3. Įvadas
4. Kūrimo (modernizavimo) projekto tikslas
5. Esamas kompiuterizavimo lygis ir kompiuterizuojami veiklos procesai
6. Veiklos reikalavimai
  - 6.1. Funkcinė schema
  - 6.2. Vidiniai ir išoriniai duomenų srautai
  - 6.3. Konceptinis duomenų modelis
  - 6.4. Duomenų teikimas ir naudojimas
  - 6.5. Nefunkciniai reikalavimai
    - 6.5.1. Saugumo ir slaptumo (konfidencialumo) reikalavimai
    - 6.5.2. Ergonominiai reikalavimai
    - 6.5.3. Atitikimo tarptautiniams ir geros praktikos standartams reikalavimai
    - 6.5.4. Reikalavimai techninėms priemonėms, veikimo charakteristikoms, papildomai programinei įrangai, realizavimo technologijoms
    - 6.5.5. Reikalavimai techninei dokumentacijai
    - 6.5.6. Reikalavimai naudotojų mokymams
7. Kaštai ir nauda
  - 7.1. Kūrimo kaštai
  - 7.2. Naudojimo ir priežiūros kaštai
  - 7.3. Prognozuojama finansinė, ekonominė ir socialinė nauda
8. Teisinės ir organizacinės sąlygos
9. Kūrimo (modernizavimo) projekto valdymas
  - 9.1. Projekto vykdymo tvarka
  - 9.2. Pasirinktas kūrimo būdas
  - 9.3. Finansavimo šaltiniai ir finansavimo tvarka
  - 9.4. Darbų grafikai
  - 9.5. Atitikimo veiklos ir realizavimo reikalavimams vertinimas (testavimas)
  - 9.6. Diegimas ir tinkamumo naudoti įvertinimas
10. Priedai

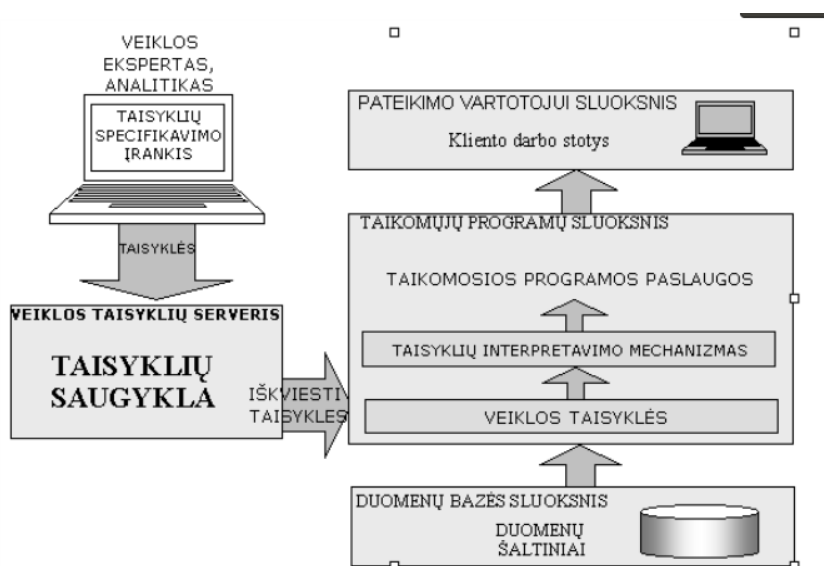

Valstybės informacinės sistemos gyvavimo ciklas:

1. valstybės informacinės sistemos inicijavimas;
2. valstybės informacinės sistemos kūrimas;
3. valstybės informacinės sistemos eksploatavimas;
4. valstybės informacinės sistemos modernizavimas;
5. valstybės informacinės sistemos likvidavimas.

Kaip šiuolaikiškai rašomos taisyklės?

- Deklaratyviai (vietoje proceduriško) (procedūrinis yra tiesiog įdedamas į kodą, o deklaratyvus gali būti tame taisyklių sąrašė)
- Išreiškiamos tam tikrame abstrakcijos lygyje, panaudojant modelio komponentų sąvokas
- Taisyklės atvaizduojamos taisyklių saugykloje

2 pav. Veiklos taisyklių saugyklos vaidmuo taikomojoje sistemoje

Interviu reikalavimų analizė.

Piramidės, pradedama tiksliais klausimais, baigiama išvadomis.

•piramidės

Piltuvėlio, pradedama bendrais klausimais, baigiama tiksliais klausimais

piltuvėlio -

Deimanto, pradedama tiksliais klausimais, tada apibendrina ir baigia vėl tiksliais klausimais

deimanto -

